

Vlaanderen
is landbouw & zeevisserij

Klimaatadaptieve landbouw

Bram Van Nevel

Bram.vannevel@lv.vlaanderen.be

AGENTSCHAP
LANDBOUW &
ZEEVISSERIJ

Agenda

- ▶ **Werksessies klimaat**
- ▶ **PEIL-impact**
- ▶ **Steunmaatregelen**
- ▶ **Begeleiding**

Traject klimaatadaptatie

- ▶ **Algemene sessie**
- ▶ **4-thematische sessies**
 - Water
 - Bodem
 - Plant
 - Dier
- ▶ **Doelgroep**
 - Onderzoekers
 - Adviseurs
 - Landbouworganisaties
 - Overheden
 - Landbouwers

Traject klimaatadaptatie

► Algemene sessie

- Maatschappelijk, landbouw, natuur
- Belang, termijn, toekomst
- Samenwerking, iedereen, respect

Bron: VLM

Traject klimaatadaptatie

► Algemene sessie

- Klimaatadaptatie in de Landbouw is **urgent**.
- Er is **angst, onmacht**, ... maar ook **hoop en vertrouwen** in de toekomst
- **Aanvaarding** dat verandering nodig is
- De sector is **gemotiveerd** om de problemen aan te pakken
- Belang van **structuur, visie, richting**
- **Samenwerking** en **ieder zijn verantwoordelijkheid**
- Niet enkel inzetten op **innovatie** als oplossing maar ook kijken naar **nature based solutions**, holistisch mens – natuur - dier
- **Volhoudbaarheid**
- **Voedselzekerheid**

Traject klimaatadaptatie

- Een actieprogramma:
 - × In dialoog met **alle betrokkenen**
 - × Rekening houdend met **ieders** maatschappelijk **belang** (landbouwer, burger, economie, ecologie)
 - × Met **doelen** op KT, MT en LT
- De focus moet niet enkel liggen op **curatieve** maatregelen om de schade te beperken, maar er moet zeker ook op **preventieve** maatregelen worden ingezet.

Traject klimaatadaptatie – water

► **Contact met waterbeheerder**

- Kennen en begrijpen van elkaars noden en uitdagingen
- Samenwerkingsverbanden zoeken met win-win's
- Plaatsen van stuwen, waterputten met spaar en bufferfunctie

► **Gebiedsgerichte aanpak**

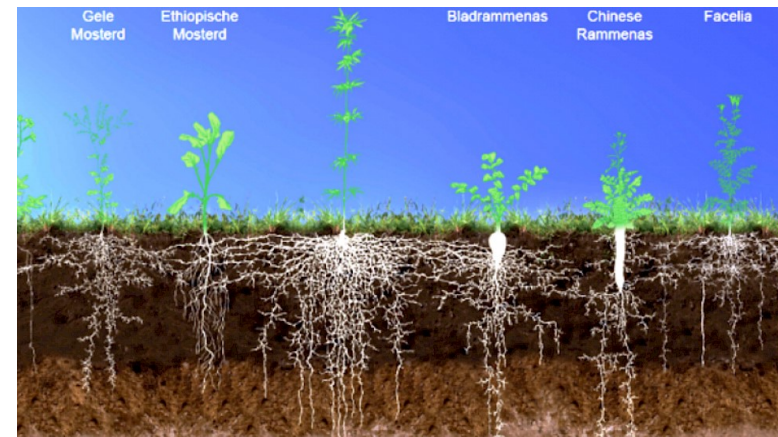
- Nu te vaak enkel een focus op eigen belang (vaak onbewust)
- Opstellen en uitrollen van een gebiedsgerichte visie
 - × Nood aan een trekkende partij die ontzorgt
 - × Samen brengen van alle actoren
 - × Bepalen van meest geschikte locatie
 - × Financiële ondersteuning

Traject klimaatadaptatie – plant

► Teeltrotatie

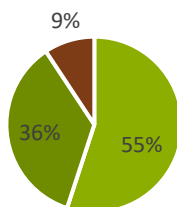
- Belang wordt erkend maar:
 - × Vraagt een aanpassing aan het teeltplan ⇔ specialisatie
 - × Heeft een andere voedersamenstelling (ruwvoer)
- Complexe mengsels van groenbedekkers
 - × Verschillende bewortelingsdiepte = verschillende dieptes koolstofopbouw
- Zowel naar tolerantie naar droogte en natte omstandigheden
- Teelten/rassen aangepast aan veranderend groeiseizoen
 - × Winterteelten
 - × Lagere FAO voor maïs
 - × Risicospreiding (regionaal, rassen, ...)

Bron: Limagrain

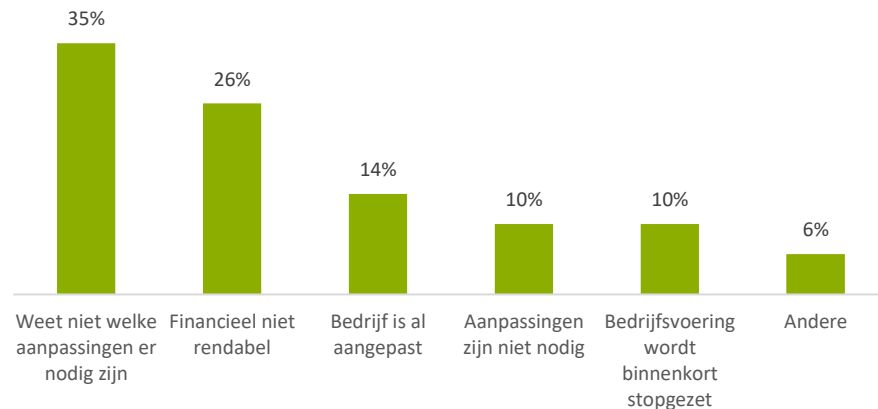
Traject klimaatadaptatie – enquête

Aantal landbouwers die aanpassingen gepland heeft

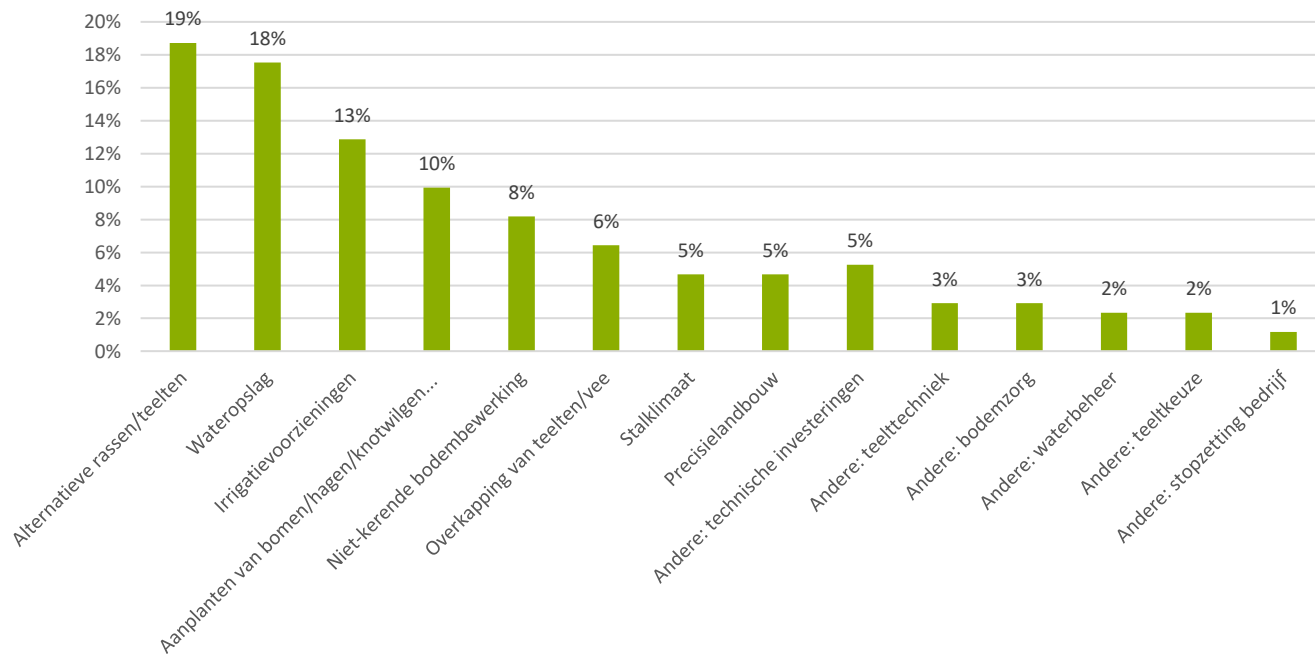

■ Ja
■ Niet meteen
■ Neen

Waarom zal u geen aanpassingen doorvoeren?

Welke aanpassingen bent u van plan om door te voeren?

Vlaanderen
is landbouw & zeevisserij

Traject klimaatadaptatie

► Samenvattend

- Vraag naar kennis/informatie
 - × Welke maatregel past binnen mijn bedrijf
 - × Wat is de impact binnen mijn bedrijfsvoering?
- Samenwerking
 - × Tussen verschillende actoren
 - × Binnen de landbouw, belang van een klankbord
 - Adviseurs, loonwerkers, collega landbouwers, ...
 - × Tussen overheden
 - Samenhangende, effectieve en stimulerende wetgeving
- Haalbaarheid binnen een **economische** context is belangrijk
 - × Klimaatmaatregelen vaak meer lange termijn ...
 - Seizoenpacht, gemiddelde leeftijd van 57-jaar, beperkte opvolging, ...
- Perspectief en zekerheid is belangrijk
 - × Angst voor blijvend karakter van bepaalde klimaatmaatregelen
 - Statuut voor 'tijdelijke natuur'?

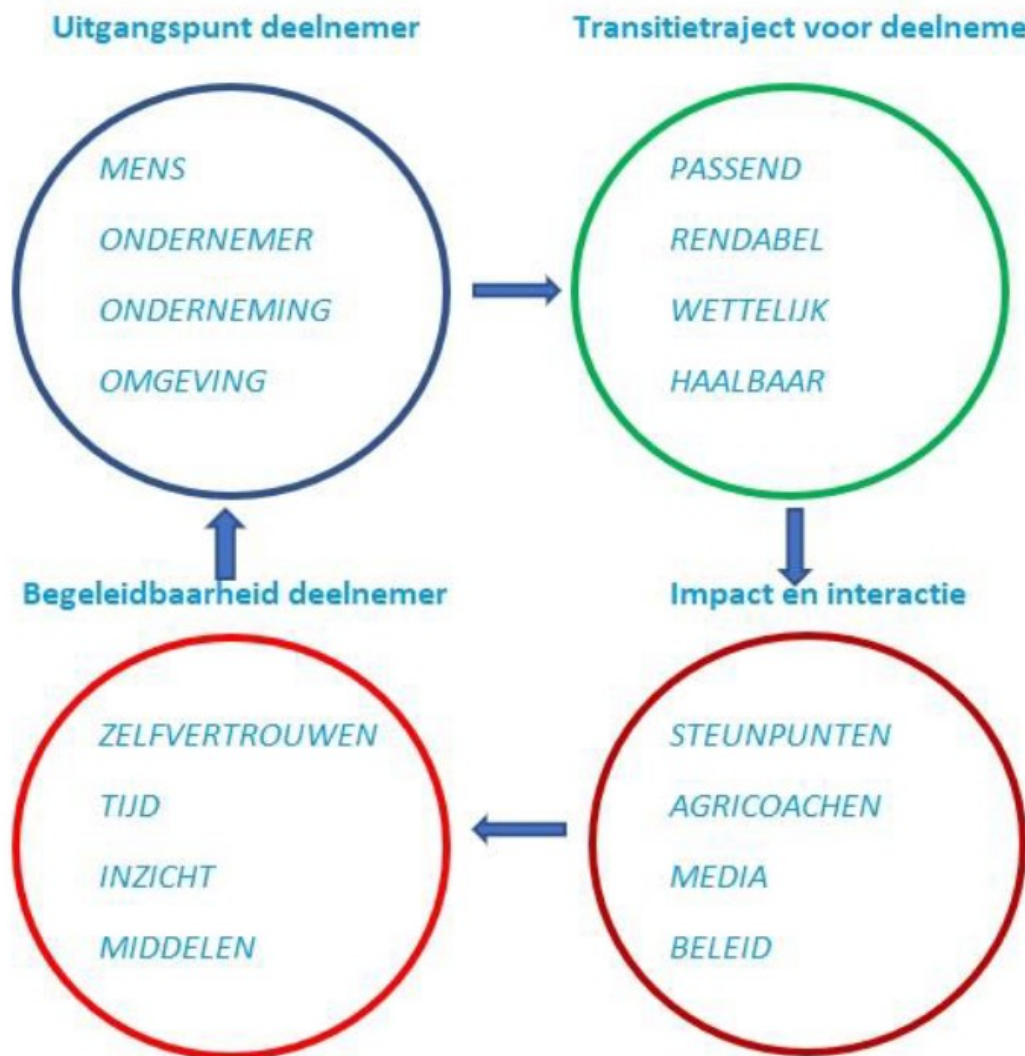
ADKAR – veelal Top Down

- ▶ **Awareness (Bewust zijn van de noodzaak van de verandering)**
 - Aantonen, bewijzen, argumenteren, informeren
- ▶ **Desire (Deelnemers moeten verlangen naar de verandering)**
 - What's in it for me?
- ▶ **Knowledge (Kennis van het einddoel)**
 - Maak dit duidelijk en betrouwbaar
- ▶ **Ability (Vermogen om nieuwe vaardigheden te leren en aan te sturen op nieuw gedrag)**
 - Competentiemanagement
- ▶ **Reinforcement (Bekrachtiging van de verandering door successen te delen/vieren)**

ADKAR PLUS bottom up aanpak.

4x4 Sleutels, die impact hebben op succes van Transitie

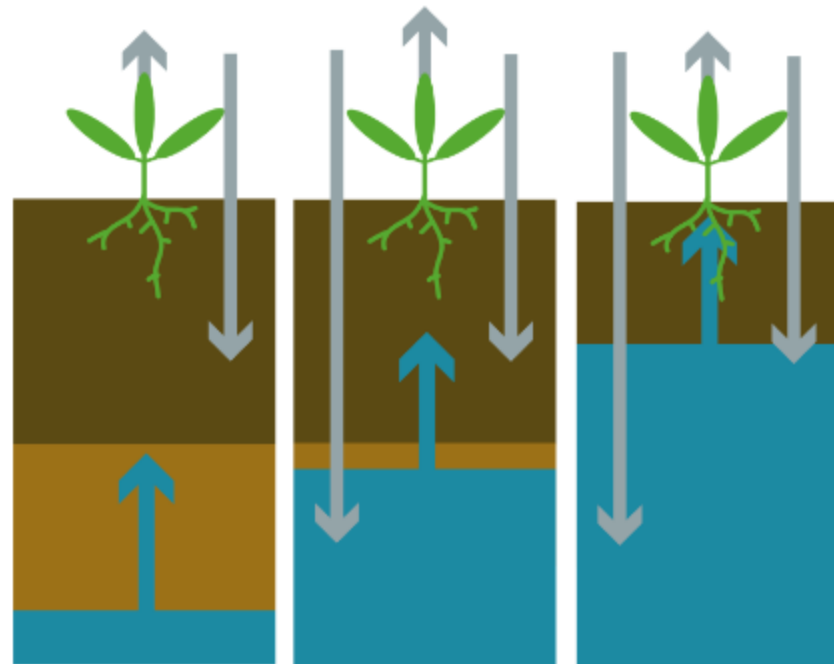
Intrinsieke
motivatie
om te
veranderen

Vlaanderen
is landbouw & zeevisserij

Peilimpact

- ▶ **Bepaalt de impact van een stijging van het grondwaterpeil en toenemend bodemvochtgehalte op de opbrengst van veelvoorkomende landbouwteelten in Vlaanderen**
- ▶ **Zoeken naar een voldoende grondwaterpeil niet eenvoudig**
 - Bodemtype
 - Gewas
 - Bewortelingsdiepte
 - Tijdstip

Peilimpact

► Impact van hogere grondwaterstanden

- Stabiliteit van het grondwaterpeil
- Buffer tegen droogte
- Lagere financiële opbrengst (volume en kwaliteit)
- Later zaaien/planten en vroeger oogsten = korter groeiseizoen
- Verminderde draagkracht van de bodem ➔ risico op verdichting
 - × Zowel door machines als vee
- Zuurstofstress
 - × P kan mobieler worden, denitrificatie van N
- Meer ziekten en plagen

- Lagere irrigatiebehoefte (+)
- Droogtestressmitigatie door capillaire bijdrage (+)
- Opbrengstverlies (-)

Directe
effecten

- Beperkt draagvermogen: bewerkbaarheid, berijdbaarheid en vertrapping (-).
- Vertraging zaaien of oogsten.
- Bodemkwaliteit, nutriëntentekorten en toxiciteiten (-).
- Ziekten, plagen en onkruiden (-).
- Gewasschade en oogstkwaliteit (-).

Indirecte
effecten

Peilimpact

► Impact van hogere grondwaterstanden

- Alternatieve teelten (paludicultuur, natte landbouw)?
 - × Nood aan kennis, mechanisatie EN stabiele afzetmarkt
 - × Kleine en dure percelen beperken de rendabiliteit

Voordelen

- Productief gebruik: bouwmaterialen, energieproductie, tuinbouwsubstraten.
- Vastlegging en opslag van koolstof en vermindering van de uitstoot van broeikasgassen.
- Veenbehoud en vermindering van grondsubsidies.
- Verbetering van de waterkwaliteit en kwantiteit.
- Wetland habitatbescherming en behoud van biodiversiteit

Tekortkomingen

- Verandering van managementpraktijken en machines is vereist.
- Kleinschalige productie en nog steeds niet economisch rendabel.
- Hoge initiële investeringskosten.
- Gebrek aan subsidies, prikkels en regelgeving.
- Nog in onderzoek en niet erg bekend

Transitietraject voor deelnemer

Figuur 54: Voordelen en nadelen van paludicultuur.

Vlaanderen
is landbouw & zeevisserij

Eco-regelingen en AMKM

► Eco-regeling (1-jarig)

- Toepassen van biologische productiemethode
- Ecologisch beheren van grasland
- Meerjarig grasland
- De inzaai van eenjarige eco-teelten
- Voedermanagement rundvee
- Verhogen van het organisch stofgehalte
- Aanleg van bufferstroken
- Mechanische onkruidbestrijding
- Teelttechnische erosiebestrijdingstechnieken
- Vruchtwisseling met vlinderbloemigen
- Precisielandbouw
- Bodempaspoort

Eco-regelingen en AMKM

► **AMKM (meerjarig)**

- Omschakeling naar biologische landbouw
- Omschakeling van tijdelijk gras naar meerjarig gras
- Meerjarige ecoteelten
- Meerjarige bloemenstrook in de fruitteelt
- Behoud van lokale veerassen
- Reductie van het antibioticagebruik
- Onderhouden van boslandbouwsystemen

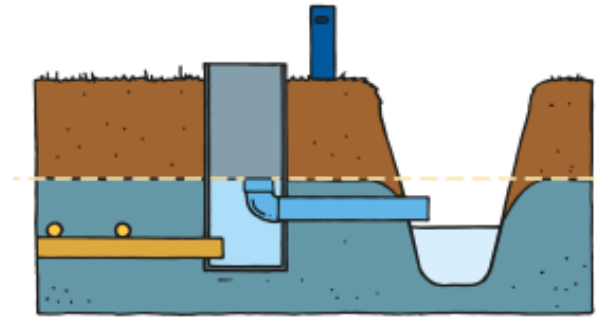
VLIF-(NPI)

► VLIF

Categorie	Investering	steunpercentage
NP-waterinfiltratie	aanleg natuurvriendelijke oevers	100%
NP-kleinschalige waterinfrastructuur	grond- en stenen dammen	100%
NP-waterinfiltratie	infiltratiesystemen (WADI en andere)	100%
NP-kleinschalige waterinfrastructuur	knijpconstructies	100%
NP-waterinfiltratie	ondergrondse infiltratiesystemen	100%
NP-wateropslag met infiltratie	plaatsen plas-dras pomp	100%
NP-kleinschalige waterinfrastructuur	plaatsen regelbare stuw	100%
NP-kleinschalige waterinfrastructuur	wetland	100%
NP-waterkwaliteit	Aanleg helofytenfilter/rietveld	75%
NP-wateropslag	buffer- en spaarbekken (met ecologische inrichting)	75%
NP-waterkwaliteit	installatie <u>biofilter</u>	75%
NP-wateropslag met infiltratie	omvorming van gewone drainage naar peilgestuurde drainage; infiltratie drainagesysteem of onderwaterdrainage of drukdrainage	75%
NP-waterinfiltratie	electronische waterpeilmeters (+peilbuis)	50%
NP-waterkwaliteit	machines voor mechanische onkruidbestrijding en loofverwijdering	50%
NP-waterkwaliteit	Rolwals voor mechanische vernietiging van groenbemester	50%
NP-wateropslag	wateropslag voor regenwater	50%
NP-waterkwaliteit	weerstation voor gebruik binnen waarnemings- en waarschuwingssysteem ikv IPM	50%

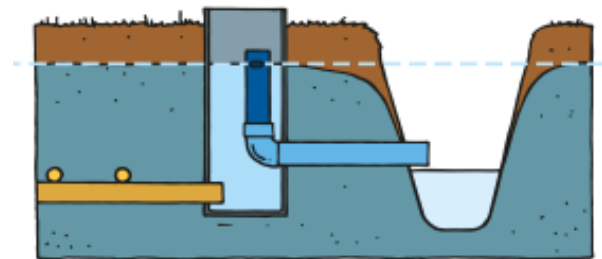
Inzet van het GLB

► Omvorming naar peilgestuurde drainage

Enkele dagen voor de veldwerkzaamheden van start gaan, verwijder je de regelbuis uit de regelput. Op die manier kan de watertafel voldoende dalen.

► Stuwen

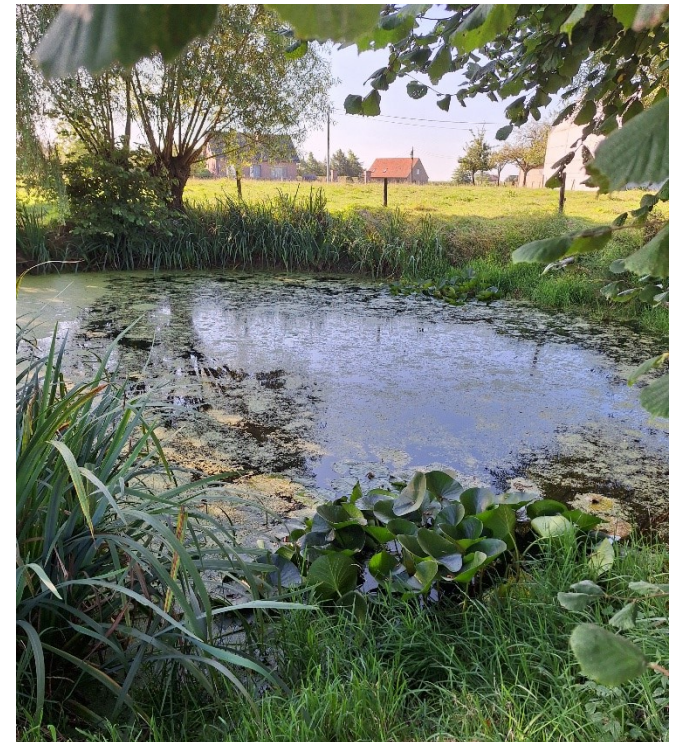
Zodra de veldwerkzaamheden achter de rug zijn, plaats je de regelbuis terug. Dan wordt het hemelwater weer ter plaatse gehouden voor je groeiende gewassen.

Vlaanderen
is landbouw & zeevisserij

Inzet van het GLB

- ▶ **Bufferstroken**
- ▶ **Buffer en spaarbekken met ecologische inrichting**

Inzet van het GLB – VLIF

- ▶ **Claims voor samenwerking rond investeringen gericht op:**
 - Verbetering van de biodiversiteit
 - Verbetering van de bodemkwaliteit
 - Verbeteringen van de waterkwaliteit en –kwantiteit
 - Verhogen van de ruimtelijke kwaliteit

Kennisportefeuille

- ▶ **Kennisportefeuille bevat een bepaald bedrag**
 - = maximale subsidie die landbouwer kan ontvangen in looptijd van GLB
 - Automatische toekenning portefeuille aan actieve landbouwer
- ▶ **Portefeuille inzetbaar voor vorming en/of advies**
 - Keuze uit goedgekeurd advies- en cursusaanbod van geregistreerde dienstverleners
 - Overzicht van vormingen en advies in catalogus op e-loket
- ▶ **Subsidie**
 - 70% korting op de kost voor advies/vorming
 - Automatische berekening subsidiebedrag bij aanvraag vorming/advies
- ▶ **Timing: lancering half 2024**

Bedankt voor jullie aandacht

Meer info op:

<https://lv.vlaanderen.be/beleid/klimaat-milieu/energie-en-klimaat/klimaatadaptatie-omgaan-met-een-veranderend-klimaat>

Vlaanderen
is landbouw & zeevisserij